

**Prejav
podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí SR
Miroslava Lajčáka**

**na konferencii
„Fiškálna zmluva a budúcnosť Európskej únie“**

Bratislava 31.5.2012

Vážený pán predseda správnej rady SFPA,
vážený pán podpredseda Európskej komisie
excelencie, dámy a páni, milí priatelia,

v prvom rade by som sa chcel poďakovať organizátorom – Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku a Zastúpeniu Európskej komisie na Slovensku za iniciatívu a prípravu dnešnej konferencie k aktuálnemu daniu v Európe.

Projekt spolupráce v Európe po II. svetovej vojne bol a je úspešným projektom. Šesť desaťročí prispieva k mieru, stabilite a prosperite európskeho kontinentu a dve desaťročia je integrálnou súčasťou úspešného príbehu Slovenska. Preto dnes, keď EÚ čelí kríze, nemali by sme s týmto našim dedičstvom hazardovať. Naopak, ak na dnešné výzvy dokážeme zareagovať, môžu znamenať kvalitatívnu zmenu európskej spolupráce. Nepochybujem, že účasť podpredsedu komisie Maroša Šefčoviča nám poskytne možnosť nazrieť na aktuálny vývoj aj zo širšieho európskeho kontextu a získať hlbší pohľad do európskej kuchyne.

Dovoľte, aby som sa ja vo svojom vystúpení s Vami podelil o filozofiu slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k európskej spolupráci a miestu Slovenska v nej. Rád by som sa zameral na zámer skombinovať fiškálnu disciplínu a pro-rastové opatrenia. Na záver by som sa chcel zamyslieť nad budúcnosťou európskej integrácie. Podrobnejšie sa potom európskym prioritám vlády bude venovať štátny tajomník MZV pre európske záležitosti Peter Javorčík.

Vážené dámy, vážení páni,

vláda prichádza s návrhom zmeny kompetenčného zákona – okrem iných otázok sa zameria na posilnenie koordinačných mechanizmov tvorby európskych politík a noriem.

Ministerstvo zahraničných vecí (a potenciálne európskych záležitostí) má ambíciu zohrávať v tomto systéme ústrednú úlohu. Sme a budeme pripravení niest' zodpovednosť voči Slovensku a jeho občanom v celej komplexnosti modernej diplomacie. Globalizácia stiera hranice, vzdialenosti, časové pásma. Moderné zahraničné vzťahy sú stavané na iných, oveľa širších základoch ako v minulosti. Politika sa prelína s ekonomikou. Bezpečnosť má mnohé tváre –vojenskú, energetickú, kybernetickú. Európske politiky sú neoddeliteľne prepojené s tvorbou vnútorného právneho a ekonomického prostredia každého členského štátu.

Tieto výzvy vyžadujú adekvátnu reakciu – etablovanie efektívneho ústredného orgánu štátnej správy pre koordináciu európskych záležitostí. Nejde o vytvorenie super-rezortu, ale o systém efektívnej modernej komunikácie vlády, jej rezortov ako aj ďalších relevantných subjektov.

Po prvýkrát od vzniku Slovenskej republiky máme možnosť reálne naplniť obsah pojmu „jednotná zahraničná služba“. Pod strechou MZV sa stretne nielen „klasická“ diplomacia, problematika rozvojovej pomoci a najnovšie aj ekonomická diplomacia či starostlivosť o krajanov. Program vlády má zámer zásadne posilniť aj koordinačnú úlohu MZV pri výkone zahraničnej a osobitne európskej politiky. Logiku tomuto riešeniu pridáva aj zrušenie, resp. nevytvorenie postu podpredsedu vlády pre európske záležitosti a transfer jeho zodpovednosti na podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí.

3

V dlhodobejšej perspektíve vnímame toto rozhodnutie ako kľúčové z hľadiska prípravy predsedníctva Slovenska v Rade EÚ v druhom polroku 2016. Ministerstvo predloží prvý rámcový náčrt postupu na rokovanie vlády už v júni tohto roka. Naše predsedníctvo vnímame ako obrovskú príležitosť preukázať pripravenosť Slovenska prevziať zodpovedné úlohy koordinácie európskej spolupráce, zvýšiť našu prestíž, posilniť si politické a odborné väzby s partnermi, vnieť slovenské pohľady do formovania európskych politík a v poslednom rade propagovať Slovensko, naše regióny a realie.

Chcem Vás ubezpečiť, že si pojem „koordinovať“ nemýlime s pojmom „riadiť“. Nechceme mentorovať ani inštruovať. Chceme komunikovať a spolupracovať. S vládnymi i mimovládnymi subjektmi. Cieľom je maximalizovať využitie existujúcich kapacít a zdrojov, eliminovať zbytočnú duplicitu a vytvárať nové synergie a prepojenia. Viac ako doposiaľ by sme sa chceli zamerať na aktívnu tvorbu legislatívneho prostredia Únie, jej vonkajších vzťahov, konceptu bezpečnostnej politiky, či parciálne napríklad systému krízového manažmentu. Toto nedokáže žiaden rezort samostatne. Chceme pridať vnútroštátnym konzultačným a poradným mechanizmom¹ väčšiu váhu. Ministerstvo chce aktívnejšie ako doteraz komunikovať s európskymi inštitúciami. Ak máme byť platným hráčom európskeho orchestra, náš hlas musí byť jednotný a silný. Budúcnosť Slovenska totiž vidíme v silnej EÚ, ktorá ponúka istoty dovnútra a je relevantným partnerom navonok.

¹ expertné medzirezortné koordinačné nástroje KEÚ1, KEÚ2, obnovenie poradného orgánu (orgánov) vlády

Dámy a páni,

už vyše štyri roky únia a jej členské štáty, a v posledných dvoch rokoch najmä eurozóna, čelia vážnym, ba bezprecedentným výzvam. Bez preháňania môžem konštatovať, že viac ako o kríze dnes hovoríme o budúcom fungovaní EÚ. Kríza totiž nielen narušila dôveru svetových trhov voči našej mene, ale zároveň zdôraznila potrebu posilnenia monetárnej a fiškálnej strany európskeho projektu.

V snahe prekonať dôsledky dlhovej krízy sa v Bruseli stretávame v stále kratších intervaloch. Výsledkom rokovaní je rad opatrení na posilnenie fiškálneho dohľadu a rozpočtovej disciplíny. Boli vytvorené ochranné valy (EFSF, ESM, Fiscal Pact) a prijaté boli tiež mechanizmy na lepšiu koordináciu hospodárskych politík (Európsky semester).

Jedným z týchto dôležitých krokov je tzv. fiškálna zmluva. Od začiatku sme presadzovali posilnenie dodržiavania podmienok Paktu rastu a stability, zavedenie sankcií, či spoluúčasť súkromného sektora na sanácii dôsledkov krízy. Bez týchto podmienok nie je možné hovoriť o silnej spoločnej mene. Po ratifikácii paktu získame dostatočné „nástroje“ na vynucovanie fiškálnej disciplíny, čo by malo viesť aj k obnove dôvery zahraničných trhov.

SR pristúpila k implementácii nových pravidiel s plnou zodpovednosťou. Prijala ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti už niekoľko dní pred samitom EÚ v decembri 2011, na ktorom padlo politické rozhodnutie o príprave fiškálnej dohody. Naš zákon má v sebe takmer všetky prvky obsiahnuté vo fiškálnom pakte s výnimkou potreby hospodáriť s vyrovnaným rozpočtom. MF SR pripravuje v tejto súvislosti novelu zákona o rozpočtových pravidlách.

5

Fiškálna zmluva nie je len o rozpočtových škrtoch. Je aj o novom usporiadaní vzťahov v rámci EÚ. Pravidelné stretnutia lídrov eurozóny minimálne dvakrát ročne pomôžu prijímať rýchle a flexibilné rozhodnutia. Tieto zasadnutia sa budú konať obvykle po zasadnutiach Európskej rady, čím sa zároveň zabezpečí potrebné prepojenie medzi členskými a nečlenskými krajinami eurozóny. Navyše, na eurosamitoch sa budú môcť zúčastňovať aj krajiny, ktoré sú signatármi zmluvy, aj keď nie sú členmi eurozóny, pokiaľ sa bude rokovať o témach, ktoré sa ich týkajú.

Slovensko chce byť v centre diania. Vzhľadom na prepojenia našej ekonomiky, podiel zahraničného obchodu na tvorbe HDP, malý vnútorný trh, či význam zahraničných investícií je to pre nás nevyhnutnosť. Chceme byť súčasťou riešenia. Nová slovenská vláda splní záväzky súvisiace s ratifikáciou troch zmluvných dokumentov: Zmena čl. 136 Zmluvy o fungovaní EÚ už bola schválená. Zmluva o založení ESM by mala byť v parlamente schválená do konca júna. Na jeseň by mala NR SR schváliť fiškálnu zmluvu. Aj napriek jasnej parlamentnej väčšine budeme, podobne ako v prípade ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti, hľadať dohodu naprieč celým politickým spektrom. Vyslalo by to jasný signál o európskom smerovaní Slovenska bez ohľadu na to, kto je aktuálne pri vládnom kormidle.

Dámy a páni,

prijaté opatrenia nie sú všeliakom. Nebudú ani bezbolestné. V histórii mali ekonomické krízy fatálne dôsledky –ekonomické, politické i vojenské. Vytvárali živnú pôdu pre radikálne a populistické hnutia. Chcem veriť, že na začiatku 21. storočia nájdeme iné moderné riešenia. Popri fiškálnej konsolidácii je treba venovať pozornosť aj tvorbe pro-rastových opatrení. Prvé myšlienky a predstavy v tomto smere ponúkla neformálna Európska rada 23. mája 2012.

6

Vláda SR považuje konsolidáciu EÚ za kľúčovú výzvu. Už niekoľko dní po nástupe do funkcie si vytýčila ambiciózny cieľ - zabezpečiť zodpovednú rozpočtovú politiku na jednej strane a hospodársky rast na strane druhej. Vláda bude hľadať spôsob, ako zefektívniť rozpočtové príjmy a zároveň stimulovať výrobu, podporovať zamestnanosť a rozvoj vzdelanostnej ekonomiky. Nebudeme čakať len na pokyny z Bruselu. Chceme prinášať nové nápady a ponúkať riešenia.

Hospodársky rast a zdravé financie sú dve strany jednej mince. Umelá antagonizácia oboch prístupov nepomáha a limituje možnosti hľadania riešení. Očakávam, že Európa bude hľadať nástroje prorastového balíčka, ktorý by spolu s úspornými opatreniami vytvoril druhý pilier naštartovania európskej ekonomiky.

Ako som povedal, tento proces začal už neformálnym májovým summitom a prvé opatrenia by mali byť konkretizované a prijaté na júnovej Európskej rade. Napriek stále existujúcim koncepčným rozdielom (*hlavne medzi FR a DE*) nevnímame tento stav ako neprekonateľný, skôr očakávame rokovania o modalitách týchto nástrojov a opatrení. Slovensko v zásade podporilo viaceré navrhované opatrenia: plány na zvyšovanie kapitálu Európskej investičnej banky, daň z finančných transakcií, projektové bondy a neodmietame ani myšlienku európskych dlhopisov, ktorých správne nastavenie by mohlo naštartovať európsku ekonomiku.

V centre pozornosti zostáva situácia v Grécku. Eurozóna a väčšina členských štátov EÚ, medzinárodné finančné inštitúcie, poskytli Grécku silnú finančnú podporu. Teraz je rad na gréckych politikoch prevziať ťarchu nepopulárnych krokov na svoje plecia. Lídri EÚ vyzvali Grécko, aby pokračovalo v konsolidácii, privatizácii a prijímaní štrukturálnych reforiem. Pre Grécko existujú len dve cesty: bolestná a bolestnejšia. Odchod Grécka z Eurozóny by oslabil obe strany. Ekonomiku Grécka by ale oslabil oveľa viac, nehovoriac o dopadoch na občanov.

7

Chcem zopakovať, že zotrvanie Grécka v eurozóne je pre eurozónu, našu krajinu a pre Grécko samotné aj naďalej tým najlepším zo všetkých možných riešení. Verím, že grécki voliči v duchu hodnôt, kultúry a filozofie, ktoré Európe dali v histórii, sa v júnových voľbách rozhodnú v prospech pokračovania projektu európskej spolupráce. Úprimne si to prajem.

Vážené dámy, vážení páni,

v diskusii o budúcnosti Európy sa nevyhýbame žiadnym témam. Sme pripravení navrhnúť a realizovať kroky, ktoré naplnia naše záväzky a zároveň posilnia našu ekonomiku, ktorá je integrálnou súčasťou európskeho menového a hospodárskeho priestoru. Súčasne hľadáme aj ďalšie inovatívne a efektívne riešenia. Spomeniem zámer na realokáciu 340 mil. eur z existujúcich programov EÚ na podporu tvorby 15.000 nových pracovných miest pre mladých ľudí a rozvoj malých a stredných podnikov. Predseda vlády v tejto súvislosti požiadal predsedu EK o väčšiu flexibilitu v oblasti realokácie eurofondov počas prvej návštevy v Bruseli, bezprostredne po zostavení vlády. Efektívna a včasná realizácia krokov je nevyhnutná, lebo čas hrá proti nám. V tomto smere chcem opäť zdôrazniť odhodlanie novej slovenskej vlády, dostať schodok verejných financií na úroveň 3% v priebehu budúceho roka.

8

Dámy a páni,

hoci sa aktuálne hlavná pozornosť upiera na otázky spoločnej meny, Grécka, ekonomického vývoja, život ide ďalej. Aj ten európsky. Pokračujú rokovania o viacročnom finančnom rámci, realizácii stratégie Európa 2020, budujeme spoločnú službu vonkajších vzťahov, prijímajú sa opatrenia prinášajúce úžitok pre občanov EÚ².

Bolo by preto chybou nehľadiť do budúcnosti. Projekt európskej spolupráce nezanikne. S veľkou pravdepodobnosťou sa zmení, ale som presvedčený, že politické a diplomatické úsilie mnohých generácií nevyjde nazmar. Musíme však mať jasnú predstavu o ciele, ku ktorému smerujeme, a potom môžeme realizovať konkrétnu politiku vedúcu k jeho naplneniu.

Slovensko sa dostalo do najužšieho jadra EÚ. Naším cieľom je posilňovanie nášho postavenia, politickej váhy a významu v Európskej únii. V Únii, ktorá dokáže poskytnúť občanom kvalitné podmienky pre vzdelanie, prácu, dôstojnú životnú úroveň a pocit vzájomnej spolupatričnosti – skutočného európanstva. Sme zástancami komunitárneho princípu, uvedomujeme si, že posilňovanie ekonomickej integrácie sa musí odraziť aj v jej politickom segmente. Budeme podporovať prehlbovanie zmysluplnej integrácie a súčasne pamätať na princíp subsidiarity a proporcionality.

Alfou a omegou realizácie našich snáh je však znovu naštartovanie európskeho motora a postupné zvyšovanie jeho obrátok. Len zvyšovanie konkurencieschopnosti, vedomostného potenciálu a kvality výskumu a vedy nám umožní presadiť sa v celosvetovej hospodárskej súťaži. Sila Slovenska stále viac závisí od sily únie, a naopak.

² napr. smernica o poplatkoch za služby mobilných operátorov a dátové prenosy

Ako by teda mala vyzerat' Európska únia a osobitne eurozóna v najbližšej budúcnosti?

Predseda Európskej rady Herman Van Rompuy po summite v Bruseli načrtol ďalší možný vývoj. Eurozóna leží na dvoch pilieroch – hospodárskom a menovom. Doteraz sa urobilo mnoho pre rozvoj menového piliera a ten druhý – hospodársky - ostal v úzadí. Eurozóna však potrebuje stáť na oboch pilieroch a posilniť aj hospodársku úniu. Predseda ER Rompuy má na júnovom summite predstaviť hlavné elementy, ktoré by posunuli Hospodársku a menovú úniu na novú úroveň. To by smerovalo ku kvalitatívne novej úrovni európskej integrácie. Je tiež na nás, aby sme sa zamysleli, aké sú naše predstavy o budúcnosti Európy.

O tom by mala byť aj naša komunikácia so sociálnymi partnermi, s mimovládnyimi organizáciami, občanmi. Európska únia prechádza zásadnými zmenami a my chceme o nich otvorene hovoriť. Vidíme v tomto smere priestor pre istú revitalizáciu Národného konventu, ktorý zohral dôležitú úlohu v čase nášho prístupového procesu.

V tejto súvislosti považujem za osobitne dôležitú komunikáciu s mladými ľuďmi, ich získanie pre myšlienku európskeho projektu. Rovnako dôležité bude objasňovanie súvislostí v často neprehľadnej európskej politike aj širokej verejnosti – pretlmočenie často zložitého bruselského jazyka do slovenčiny. Je to nepochybne úloha pre našu diplomaciu a politickú reprezentáciu vo všeobecnosti. Rovnako veľký priestor pre realizáciu v tomto smere vidím aj v prípade mimovládnych organizácií. Verím, že s Vašou podporou sa týchto úloh zhostíme na prospech veci a európskej myšlienky.

Ďakujem za pozornosť a želám Vašej dnešnej konferencii úspech.